

Tony Blair raakt verstrikt in zijn eigen praatjes

GERT-JAN VAN TEEFFELEN

In een statige buitenwijk van Edinburgh ligt een bijzonder graf. Opschrift: 'Ik mag er niet in zijn geslaagd de oorlog tegen te houden, maar ik heb wél bereikt dat het parlement mag beslissen over oorlog.' Het is de laatste rustplaats van Robin Cook. De Britse politicus met de rossige baard lijkt vergeten sinds hij in 2005 tijdens een wandeling in de Highlands – hij was 59 – een hartaanval kreeg.

Van Cook kan veel gezegd worden, bijvoorbeeld dat hij sarcastisch en hard was. Maar bovenal had hij moed en principes. Op 17 maart 2003, vlak voor de inval in Irak, diende hij zijn ontslag in als minister van Buitenlandse Zaken.

Zijn toespraak was zo briljant, dat Cook een staande ovatie kreeg, de eerste in de geschiedenis van het Lagerhuis. 'Irak heeft waarschijnlijk geen massavernietigingswapens', stelde Cook. Hij wilde geen verantwoordelijkheid dragen voor een oorlog 'zonder internationale overeenstemming of steun in eigen land'.

Een dag later kwam de stemming die Cook had bepleit. De uitkomst luidde zoals hij al vreesde: het parlement stemde met grote meerderheid (412 tegen 149) voor de oorlog.

Het was het werk van die andere, nog begaafdere spreker: Tony Blair. Hij hamerde op massavernietigingswapens die 'binnen 45 minuten' konden worden ingezet. Intussen weten we, tienduizenden doden verder, dat Cook gelijk had. Maar anders dan destijds staan critici nu in de rij om gehakt van Blair te maken.

Het is opmerkelijk hoe diep de ex-premier is gezonken. Veel Britse media noemen hem al jaren een manipulator, ijdelruit en leugenaar. Afgaande op het Irak-dossier wordt dat met de dag terechter.

Zeker nu er een nieuwe Irak-enquête is begonnen. Die heeft een hoog 'old boys'-gehalte; de leden en getuigende ambtenaren zijn bijna allemaal geridderd. 'Veel dank, Sir Roderic, mag ik nu het woord aan Sir Brian geven? Maar natuurlijk, Sir John.' Ondanks dit gebrek aan venijn stijgt een vernietigend beeld op, al was veel al bekend. Blair werd sterk beïnvloed door de Amerikaanse president George W. Bush, en zijn 'inlichtingen' waren vage geruchten.

Blair misleidde het publiek op zijn minst onbewust. Maar hij wekt nu zelf de schijn van opzet. Zelfs als hij had geweten dat er geen wapens waren, was de inval juist, zo nam hij zondag een voorschot op zijn getuigenis. Dan 'had je uiteraard andere argumenten moeten gebruiken', zoals 'de dreiging die Saddam vormde voor de regio'.

Dit is zeer discutabel, en de reacties zijn furieus. Volgens Hans Blix, destijds VN-inspecteur, wekt Blair 'sterk de indruk van onoprechtheid'. Diverse politici zeggen dat het Lagerhuis nooit had ingestemd als Blair zich destijds zo had geuit.

Harder is Ken MacDonald, tot 2008 de hoogste Britse aanklager. Hij ziet een 'schande van epische proporties'. Blair is een 'narcist' die zich 'kruiperig' opstelde om zich te kunnen warmen in de Amerikaanse gloed. 'Vervolgens smeerde hij het Britse volk een oorlog aan die niemand wilde.'

In januari moet Blair zelf getuigen. Het is de vraag of hij hard wordt aangepakt, en of hij nog enige klasse toont door Robin Cook krediet te geven. De begrafenis van zijn moedige minister vond hij destijds niet zo belangrijk. Blair, de zoonanbidder, bleef liever aan het strand op het tropische eiland Barbados.

Gert-Jan van Teeffelen